

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА ТА ПОЛІТИКА

**Методичні рекомендації
до самостійної роботи студентів
спеціальності 232 "Соціальне забезпечення"
другого (магістерського) рівня**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2022**

УДК 330.342.146:351.84(07.034)

С69

Укладачі: Г. В. Назарова
С. Ю. Гончарова

Затверджено на засіданні кафедри соціальної економіки.
Протокол № 6 від 24.12.2021 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Соціальна економіка та політика [Електронний ресурс] : методичні рекомендації до самостійної роботи студентів спеціальності С69 232 "Соціальне забезпечення" другого (магістерського) рівня / уклад. Г. В. Назарова, С. Ю. Гончарова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. – 34 с.

Викладено основні положення щодо організації самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни. Подано питання для самоперевірки, тестові завдання для контролю засвоєння теоретичного матеріалу, практичні завдання за темами, виконання яких сприятиме комплексному формуванню дослідницьких навичок і професійних компетентностей відповідно до програми навчальної дисципліни.

Рекомендовано для студентів спеціальності 232 "Соціальне забезпечення" другого (магістерського) рівня.

УДК 330.342.146:351.84(07.034)

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2022

Вступ

Важливим напрямом подальшої діяльності у сфері європейської інтеграції є активний перехід України на сучасні європейські соціальні стандарти, що безпосередньо пов'язано з реформуванням наявної соціальної політики. Вивчення проблем соціальної економіки в навчально-методичному аспекті набуває особливого значення, оскільки вона тісно пов'язана з соціальним захистом населення, а також визначає основні напрями соціального обслуговування в суспільстві. У сучасних умовах актуальність вивчення питань соціальної економіки стає більш вагомим і очевидним, що пов'язано з ускладненням процесів соціальної взаємодії як на державному рівні, так і на рівні підприємства.

Соціальна економіка – це навчальна дисципліна, що вивчає складний багатогранний і багаторівневий процес взаємовідносин людини і суспільства, людини і держави; систему конкретних заходів, спрямованих на життєзабезпечення населення. У центрі реалізації цілей соціальної економіки завжди знаходиться людина, її добробут, соціальний захист, життєзабезпечення, соціальна безпека.

Самостійна робота студента – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання студенти виконують самостійно під методичним керівництвом викладача.

Метою самостійної роботи є закріплення набутих теоретичних знань і сприяння розвитку автономності студентів у процесі формування їх професійних та особистісних компетентностей.

Структура завдань самостійної роботи відповідає тематиці, що подана у робочій програмі навчальної дисципліни.

Основні види самостійної роботи, які пропонуються студентам: вивчення лекційного матеріалу й опрацювання літературних джерел з наступним самоконтролем рівня засвоєння теоретичного матеріалу за питаннями для самодіагностики; підготовка до практичних занять, виконання практичних завдань із формування вмінь та навичок; самоперевірка студентом засвоєння теоретичних знань і практичних умінь шляхом виконання тестових завдань за темами.

Оцінювання якості виконання завдань самостійної роботи здійснюється відповідно до системи розподілу балів за формами і методами навчання, що наведена в "Технологічній карті накопичувальних балів" за навчальною дисципліною.

Змістовий модуль 1

Соціалізація економіки. Інституційна база соціальної економіки

Тема 1. Концептуальні основи соціальної економіки

Мета роботи – розширення та поглиблення знань щодо соціалізації економіки, її функцій; оволодіння методикою розрахунку індексу розвитку людського потенціалу (ІРЛП).

Компетентності, яких набуває студент: здатність усвідомлювати особливості формування і розвитку соціальної економіки та визначати пріоритети розвитку суспільства за допомогою інструментів державного регулювання за умови дотримання принципів соціальної справедливості та соціальної безпеки.

Питання для самостійного опрацювання

1. Актуальність соціальних проблем в умовах пандемії.
2. Рівень життя як об'єкт соціального спостереження. Загальне оцінювання рівня життя.
3. Співвідношення понять "соціальна економіка", "соціальна політика" й "економічна політика".
4. Соціальна справедливість у сучасному суспільстві.

Завдання для самостійного виконання

На основі публічної інформації, що оприлюднюється Державною службою статистики, проаналізуйте впродовж останніх 5 років обсяги коштів, які держава спрямовує на реалізацію соціальної політики. Інформацію подайте у формі таблиць, діаграм, графіків.

Тестові завдання для самоконтролю

- 1.1. Основою соціальної рівності є:*
- а) централізований розподіл матеріальних благ за принципом "кожному – за потребою";

б) централізований розподіл матеріальних благ за принципом "кожному – за працею";

в) ліквідація приватної власності;

г) рівність всіх перед законом.

1.2. Соціальне партнерство передбачає:

а) двосторонню співпрацю роботодавців і державних органів влади в регулюванні соціально-трудових відносин;

б) боротьбу профспілок і найманих працівників за соціальні, економічні та професійні права;

в) тристоронню співпрацю роботодавців, найманих працівників і державних органів влади в регулюванні соціально-трудових відносин;

г) двосторонню співпрацю роботодавців та найманих працівників у регулюванні соціально-трудових відносин.

1.3. Індекс людського розвитку розраховують на основі таких показників:

а) рівня грамотності населення країни та показника якості життя;

б) рівня народжуваності та смертності;

в) тривалості майбутнього життя та очікуваного довголіття;

г) очікуваного довголіття, досягнутого рівня освіти та рівня життя.

1.4. До об'єктів соціальної політики належать:

а) пенсіонери, непрацездатне населення;

б) працездатне населення, яке втратило засоби для існування;

в) працездатне населення;

г) суспільні організації.

1.5. До переліку інструментів соціальної політики належать:

а) оподаткування та фінансові трансферти;

б) безготівкова допомога, житлові субсидії;

в) державне ліцензування діяльності;

г) захист від дискримінації під час наймання на роботу.

Питання для самоконтролю

1. Поняття і визначення термінів "соціальні потреби" та "соціальні відносини".

2. Соціалізація економіки як напрям розвитку сучасної держави.

3. Сутність категорій "соціальна економіка" й "соціальна політика".

4. Принципи та функції соціальної економіки.

5. Етапи генезису соціальної держави.
6. Соціальна економіка та її зв'язок з економічною політикою держави.
7. Об'єкти та суб'єкти соціальної політики в економічній системі соціально орієнтованого спрямування.
8. Роль держави та її інститутів у розробленні та реалізації соціальної політики.
9. Соціальне партнерство та його роль у вирішенні соціальних проблем.
10. Соціальна безпека держави та особистості: сутність, складові, оцінювання.

Рекомендована література: [3; 5; 6; 8; 18; 22; 24; 26; 30; 33 – 35].

Методичні рекомендації

Основними формами виконання самостійної роботи є:
опрацювання конспекту лекцій, вивчення основних категорій;
вивчення наукової літератури, підручників, навчально-методичних посібників, монографій, наукових статей, рекомендованих до теми;
опрацювання додаткової літератури;
вивчення нормативно-правових актів щодо регулювання соціальних відносин у суспільстві і реалізації соціальної політики держави;
користування засобами інтернету, джерелами вебсайтів відповідних міністерств і відомств з питань регулювання соціальної політики, органів виконавчої влади і місцевого самоврядування, політичних і економічних інституцій;
опрацювання і аналіз офіційної статистичної інформації щодо показників соціального розвитку України і регіонів.

Тема 2. Моделі соціальної політики в різних економічних системах

Мета роботи – опрацювання основних характеристик моделей соціальної держави; визначення можливостей застосування тієї чи іншої моделі соціальної політики в Україні.

Компетентності, яких набуває студент: здатність визначати фактори, що впливають на розвиток соціальної економіки України й аналізувати основні соціальні показники.

Питання для самостійного опрацювання

1. Яка з моделей соціальної політики притаманна Україні? Чому?
2. Соціальна стратифікація – закономірний етап становлення суспільства чи прояв соціальної несправедливості?
3. Сформууйте соціальну стратифікацію, яка, на вашу думку, буде найбільш ефективною в Україні.
4. Яким чином підвищення мінімальної заробітної плати відобразилось на добробуті населення?
5. На чому, на вашу думку, необхідно акцентувати увагу в розробленні сучасної моделі соціальної політики для України?

Завдання для самостійного виконання

Опрацювати теоретичні матеріали та заповнити табл. 1.

Таблиця 1

Сучасні моделі соціальної політики

Модель соціальної політики	Американська	Шведська	Німецька	Японська	Англосаксонська	Загальноєвропейська
Характеристики, переваги, недоліки						
Характеристики, що доцільно використати в Україні						

Тестові завдання для самоконтролю

2.1. У якому році були прийняті перші соціально орієнтовані закони:

- а) 1349;
- б) 1783;
- в) 1838?

2.2. Які моделі соціальної політики ви знаєте:

- а) соціал-демократична;
- б) католицька;

- в) республіканська
- г) рудиментарна;
- д) федеральна?

2.3. Розподіл суспільства на вертикально розташовані соціальні групи – це:

- а) консолідація;
- б) стратифікація;
- в) диференціація;
- г) соціальне розмежування.

2.4. Згідно з американською моделлю соціальної стратифікації до вищого класу належать:

- а) власники фірм, судді, фінансисти, медичні світила;
- б) прошарки правлячого апарату;
- в) викладачі вищих навчальних закладів, дантисти, лікарі, юристи.

2.5. Скільки відсотків має припадати на середній клас у добре структурованому суспільстві:

- а) 50 – 70 %;
- б) 80 – 90 %;
- в) 60 – 80 %?

Питання для самоконтролю

1. Визначте основні етапи становлення соціальної політики у світі.
2. Охарактеризуйте розвиток соціальної політики в Україні в ХХ столітті.
3. Наведіть особливості сучасної системи соціального захисту в Україні.
4. Що таке соціальна стратифікація? Охарактеризуйте класову структуру сучасного суспільства.
5. Визначте основні соціальні проблеми, що виникають у результаті диспропорцій у стратифікації українського суспільства.
6. Проведіть аналіз зарубіжного досвіду вирішення соціальних проблем. Визначте основні пріоритетні напрями розвитку соціальної політики в Україні.

Рекомендована література: [3; 5; 6; 8; 18; 22; 24; 26; 30; 33].

Методичні рекомендації

Виокремлення та опис різних моделей допомагає у порівнянні й аналізі конкретних прикладів практичного здійснення соціальної політики. Будь-яка модель соціальної політики може бути дієвою лише за умов відповідного організаційного та фінансового забезпечення. Фінансування соціальних програм та інших заходів, пов'язаних із соціальною політикою, перебуває в прямій залежності від частки витрат на цю сферу у внутрішньому валовому продукті (ВВП) країни, а також від рівня доходів населення.

У цілому для виокремлення моделей соціальної політики використовують такі критерії, як кількісні ("екстенсивні") та якісні ("інтенсивні") показники соціального захисту, його ідеологічне підґрунтя; розмір виплат; ступінь і перерозподіл адміністрування соціального захисту з боку різних інститутів – таких, як: держава, недержавний сектор, приватні агенції та ін.

Тема 3. Державні соціальні стандарти. Проблема бідності

Мета роботи – опрацювання змісту та ролі соціальних стандартів та нормативів, бідності, споживчого кошика, нормативно-правового забезпечення, державних соціальних гарантій.

Компетентності, яких набуває студент: здатність використовувати нормативно-правове забезпечення соціальної політики для належної реалізації гуманітарної політики щодо підвищення рівня життя населення.

Питання для самостійного опрацювання

1. Роль Верховної Ради України у визначенні засад розвитку соціальної політики. Приклади основних програм розвитку соціальної політики України за останні десять років.
2. Роль Міністерства соціальної політики України у системі державної виконавчої влади. Його структура.
3. Новітні тенденції багатомірної бідності в Україні.
4. Бідність в аспекті регіонів України.
5. Роль держави у подоланні проблеми бідності.
6. Роль громадського суспільства у подоланні проблеми бідності.
7. Безпритульність як наслідок бідності.

Завдання для самостійного виконання

Оберіть та обґрунтуйте структуру раціонального споживання (табл. 2).

Таблиця 2

Структура споживання

Структура, %	Продовольчі товари	Непродовольчі товари	Послуги
1	60	20	20
2	50	17	33
3	30	47	23
4	20	47	33
5	10	40	50

Тестові завдання для самоконтролю

3.1. Базовим державним соціальним стандартом є:

- а) прожитковий мінімум;
- б) рівень бідності населення;
- в) межа малозабезпеченості;
- г) мінімальний розмір пенсії.

3.2. За якою ознакою виокремлюють нормативи раціонального та мінімального споживання, а також статистичні нормативи:

- а) за рівнем задоволення соціальних потреб;
- б) за характером задоволення соціальних потреб;
- в) за частотою задоволення соціальних потреб;
- г) за характером незадоволення соціальних потреб?

3.3. У формуванні прожиткового мінімуму враховуються вартісні величини:

- а) набору продуктів харчування, достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини, збереження його здоров'я;
- б) мінімального набору непродовольчих товарів, необхідного для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості;
- в) середнього рівня житлово-комунальних послуг;
- г) мінімального набору послуг, необхідного для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості.

3.4. Бідність – це:

а) величина достатнього для забезпечення нормального функціонування людини набору продуктів харчування, непродовольчих товарів та послуг;

б) неможливість унаслідок нестачі коштів підтримувати спосіб життя, притаманний конкретному суспільству в конкретний період часу;

в) отримання середньодушового сукупного доходу, який забезпечує непрацездатному громадянину споживання товарів і послуг на мінімальному рівні, встановленому законодавством;

г) отримання доходу, який забезпечує непрацездатному громадянину споживання товарів і послуг на середньому рівні, встановленому законодавством.

3.5. Гранична форма бідності (злиденність) – це:

а) бідність, яка порівняно зі стандартами цивілізації асоціюється з межею виживання;

б) унаслідок нестачі коштів неможливість підтримувати спосіб життя, притаманний конкретному суспільству в конкретний період часу;

в) отримання середньодушового сукупного доходу, який забезпечує непрацездатному громадянину споживання товарів і послуг на мінімальному рівні, встановленому законодавством;

г) отримання доходу, який забезпечує непрацездатному громадянину споживання товарів і послуг на середньому рівні.

3.6. Рівень бідності – це:

а) сума коштів, яких не вистачає бідному населенню країни в цілому до визначеної межі бідності;

б) питома вага сімей (домогосподарств), у яких рівень споживання (доходів) на одну особу є нижчим від визначеної межі бідності;

в) відхилення величини доходів або витрат бідних від визначеної межі бідності;

г) вартісний поріг доходу (витрат), нижче якого є неможливим задоволення основних потреб людини.

3.7. Довгострокова (або хронічна) бідність – це:

а) бідність, що супроводжує людину протягом усього життя і пов'язана зі значними несприятливими умовами існування;

б) бідність декількох поколінь, яка ставить під сумнів ефективність чинної соціальної та політичної системи;

в) результат дії чинників соціального ризику, пов'язаних із несподіваними подіями;

г) бідність, яка має сезонний, але постійно-циклічний характер.

3.8. Глибина бідності – це:

а) питома вага сімей (домогосподарств), у яких рівень споживання (доходів) на одну особу є нижчим від визначеного рівня бідності;

б) відхилення величини доходів або витрат бідних від визначеної межі бідності;

в) сума коштів, яких в середньому не вистачає одному бідному до визначеного рівня бідності;

г) рівень доходу, нижче від якого задовільнення основних потреб є неможливим.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте сутність соціальних нормативів, їх групи.
2. Система державних соціальних стандартів і нормативів в Україні.
3. Основні законодавчі та нормативні акти, що регулюють соціальні відносини.
4. Поняття "прожитковий мінімум", "межа малозабезпеченості", "мінімальний споживчий бюджет".
5. Методи визначення прожиткового мінімуму та їх характеристика.
6. Основні соціальні і демографічні групи населення у процесі визначення прожиткового мінімуму.
7. Методика розрахунку прожиткового мінімуму в Україні.
8. Бідність та показники її вимірювання.
9. Масштаби бідності в Україні.
10. Причини появи та прогресування бідності в Україні.

Рекомендована література: [3; 5; 6; 9; 13; 15; 21; 26; 30; 33 – 35].

Методичні рекомендації

Соціальні стандарти – це норми, правила, характеристики, розроблені на основі узгодження суттєвих питань з соціальної політики між більшістю зацікавлених сторін, прийняті та затверджені відповідним органом.

Під споживчим кошиком розуміють набір продуктів харчування, непродовольчих товарів і послуг, що задовольняють життєві потреби людини протягом певного періоду. Виходячи з її змісту формується величина прожиткового мінімуму.

Прожитковий мінімум – це вартісна величина достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини, збереження її здоров'я набору продуктів харчування, а також мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального набору послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості.

Бідність – це неможливість унаслідок нестачі коштів підтримувати спосіб життя, притаманний конкретному суспільству в конкретний період часу. Крайня форма бідності – злиденність. Це бідність, яка порівняно зі стандартами цивілізації асоціюється з межею виживання.

Тема 4. Розвиток соціальної сфери в соціальній економіці

Мета роботи – оволодіння методами аналізу стану складових соціальної сфери й інфраструктури.

Компетентності, яких набуває студент: здатність планувати, формувати, здійснювати оцінювання ефективності заходів державної політики щодо фінансування соціальної сфери й інфраструктури.

Питання для самостійного опрацювання

1. Яке значення має соціальна сфера у житті кожного громадянина?
2. Яким чином можливо охарактеризувати взаємовідносини та взаємозв'язки між видами діяльності соціальної сфери та галузями соціальної інфраструктури?
3. Які найбільш суттєві реформи відбуваються зараз у соціальній сфері України? Які, на ваш погляд, їх подальші перспективи?
4. Поясніть основні принципи соціального планування та яким чином вони реалізуються з теоретичної та практичної точки зору?
5. Сформулюйте особливості фінансування соціальної сфери України на сучасному етапі та найбільш проблемні питання. Які можливі шляхи вирішення існуючих проблем?

6. Сформуйте основні тенденції розвитку соціальної сфери для України, які будуть відбуватися, з вашої точки зору, у короткостроковому та довгостроковому періодах.

Завдання для самостійного виконання

На основі опрацювання теоретичного (лекційного) матеріалу необхідно обґрунтувати власні висновки та пропозиції щодо доцільності державного регулювання доходів населення, зокрема щодо:

ефективності діючого механізму встановлення державних мінімальних соціальних стандартів;

доцільності запровадження державних дотацій виробникам соціально значущих споживчих товарів і послуг для населення;

доцільності й обґрунтованість запровадження субсидій для населення.

Висунути власні гіпотези щодо наявних міфів і реалій соціальної економіки.

Тестові завдання для самоконтролю

4.1. Соціальна сфера є:

- а) суб'єктом соціальної політики;
- б) інструментом соціальної політики;
- в) об'єктом соціальної політики;
- г) методом соціальної політики.

4.2. Структура соціальної сфери – це:

- а) сукупність галузей соціальної інфраструктури;
- б) сукупність видів діяльності соціальної сфери;
- в) сукупність показників соціальної сфери;
- г) сукупність проблем соціальної сфери.

4.3. Розроблення стратегії розвитку та форматів вітчизняної освіти, інших стратегічних документів, відповідних державних цільових програм, участь у їх реалізації та надання методичних рекомендацій з неухильним збереженням та захистом національних інтересів належить до повноважень:

- а) Міністерства екології та природних ресурсів України;
- б) Міністерства економічного розвитку та торгівлі України;

- в) Міністерства культури України;
- г) Міністерства освіти і науки України;
- д) Міністерства охорони здоров'я України;
- е) Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України.

4.4. Забезпечення формування та реалізація державної політики у сферах культури та мистецтв, охорони культурної спадщини, вивезення, ввезення і повернення культурних цінностей, державної мовної політики, міжнаціональних відносин, релігії та захисту прав національних меншин належить до повноважень якого міністерства:

- а) Міністерства екології та природних ресурсів України;
- б) Міністерства економічного розвитку та торгівлі України;
- в) Міністерства культури України;
- г) Міністерства освіти і науки України;
- д) Міністерства охорони здоров'я України;
- е) Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України.

4.5. Державний бюджет України складається з:

- а) молодіжного фонду;
- б) спеціального фонду;
- в) наукового фонду;
- г) загального фонду.

Запитання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте соціальну сферу.
2. Визначте складові соціальної інфраструктури, їх особливості.
3. Охарактеризуйте вид діяльності із забезпечення ефективної зайнятості населення.
4. Охарактеризуйте вид діяльності із формування доходів громадян та рівня їх добробуту.
5. Охарактеризуйте вид діяльності із соціального забезпечення і захисту громадян.
6. Наведіть особливості освіти як галузі соціальної інфраструктури.
7. Наведіть особливості охорони здоров'я як галузі соціальної інфраструктури.

8. Наведіть особливості розвитку торгівлі та громадського харчування як галузі соціальної інфраструктури.

9. Наведіть особливості житлово-комунального господарства як галузі соціальної інфраструктури.

10. Наведіть особливості екологічного захисту як галузі соціальної інфраструктури.

11. Наведіть особливості культури та мистецтва як галузі соціальної інфраструктури.

12. Охарактеризуйте поняття та методологію планування розвитку соціальної сфери.

13. Охарактеризуйте систему фінансування соціальної сфери, її сучасні проблеми.

Рекомендована література: [3; 5; 6; 9; 13; 15; 21; 26; 30; 33 – 35].

Методичні рекомендації

Соціальна сфера є сферою суспільного життя, головним завданням якої є відтворення особистості на основі забезпечення сприятливих матеріальних, суспільних, духовно-етичних умов праці, освіти, охорони здоров'я, зростання матеріального добробуту, які впливають на характер і поведінку людини, об'єднують інтереси різних соціальних груп, суспільства в цілому.

Важливим компонентом соціальної сфери є соціальна інфраструктура, яка розглядається як стала сукупність елементів, що створюють умови для задоволення потреб на рівні, визначеному принципами та можливостями держави та суспільства. За своєю структурою інфраструктура соціальної сфери є системою галузей народного господарства, які забезпечують ефективність функціонування всіх інститутів соціальної сфери (освіта, охорона здоров'я, житлово-комунальне господарство, торгівля і громадське харчування, екологічний захист населення, культура та мистецтво).

Планування соціальної сфери (або соціальне планування) – це один із видів стратегії державного втручання у вирішення вагомих соціальних проблем (соціальне забезпечення, соціальну допомогу, соціальну роботу, зайнятість, соціальний захист тощо) і їх регулювання з боку інших інститутів. Воно пов'язане з щорічним бюджетним і програмним плануванням.

Фінансування соціальної сфери за сучасних умов – це діяльність з формування, використання централізованих і децентралізованих фінансових ресурсів, призначених для цілей розширеного соціального відтворення, задоволення соціальних та інших потреб індивіда та суспільства в цілому.

Змістовий модуль 2

Система соціального захисту населення у соціальній економіці

Тема 5. Соціальний захист населення та його категорій

Мета роботи – опрацювання змісту та ролі системи соціального захисту населення; вивчення об'єктів, суб'єктів, принципів і методів соціального захисту різних категорій населення в Україні та світі; оволодіння методами аналізу рівня соціального захисту осіб з інвалідністю.

Компетентності, яких набуває студент: здатність здійснювати соціальний моніторинг з метою діагностики системи соціального захисту населення та його окремих категорій з урахуванням вимог європейських стандартів.

Питання для самостійного опрацювання

1. У чому полягає мета соціального захисту щодо окремої людини (фізичної особи) та щодо суспільства загалом?

2. Наведіть приклади прояву соціальної справедливості або несправедливості у світовій практиці.

3. Який зв'язок між соціальним захистом і соціальною безпекою? Що таке соціальна безпека людини? У чому зв'язок між соціальною безпекою та національною безпекою України?

4. Наведіть приклад ґендерної нерівності в трудовій сфері. Яким чином цього можна уникнути?

5. Чи достатньою та ефективною є нормативна база з питань соціального захисту населення?

6. Які складові, на вашу думку, доцільно включити в систему соціального захисту України, окрім класичних?

Завдання для самостійного виконання

Громадянинові С. Рогожко (вік 42 роки) було встановлено III групу інвалідності внаслідок загального захворювання. Він звернувся до районного відділення Пенсійного фонду із заявою про призначення пенсії в разі інвалідності. У пенсійному фонді заявнику відмовили, мотивуючи тим, що для призначення пенсії в разі інвалідності у нього недостатньо трудового стажу (лише 8 років), та порадили звернутися до управління праці та соціального захисту населення для призначення йому допомоги як малозабезпеченому, оскільки С. Рогожко проживає сам.

Які завдання Пенсійного фонду? На які види соціального забезпечення має право С. Рогожко?

Тестові завдання для самоконтролю

5.1. Які принципи побудови системи соціального захисту ви знаєте:

- а) інформаційна відкритість;
- б) децентралізація;
- в) охоплення всіх соціальних груп;
- г) науковість;
- д) соціальне партнерство?

5.2. Які групи осіб належать до груп соціального ризику:

- а) бездомні;
- б) військовослужбовці;
- в) жінки;
- г) чорнобильці;
- д) люди похилого віку?

5.3. Комплекс організаційно-правових та економічних заходів, спрямованих на забезпечення життя, здоров'я та добробуту населення за конкретних економічних умов – це:

- а) соціальний захист;
- б) соціальне страхування;
- в) соціальна допомога.

5.4. Які складові належать до системи соціального захисту:

а) соціальна допомога, соціальне страхування, соціальна справедливність;

- б) соціальне страхування, захист прав дитини;
- в) сприяння освіті, рання імунізація?

5.5. Що є об'єктом соціального захисту:

- а) здоров'я людини;
- б) добробут населення;
- в) вразливі групи населення?

Питання для самоконтролю

1. Що таке соціально вразливі верстви населення? Які групи населення можна зарахувати до соціально вразливих? Відповідь обґрунтуйте.
2. Перелічіть види сімей, які ви знаєте.
3. Що таке соціальний захист, які складові в Україні він містить?
4. Яким чином відбувається соціальний захист бездомних осіб?
5. Які види державної допомоги сім'ям з дітьми ви знаєте?
6. Які заходи передбачає державна підтримка багатодітних і мало-забезпечених сімей?
7. Охарактеризуйте державну підтримку жінок: нормативно-правове забезпечення та основні заходи.
8. Яким чином відбувається державне забезпечення інвалідів?
9. Що таке державна молодіжна політика, перелічіть основні напрями соціального захисту молоді в Україні.
10. Які заходи передбачає державна підтримка людей похилого віку?
11. Обґрунтуйте необхідність здійснення державної підтримки засуджених, які заходи вона передбачає?
12. Які групи населення належать до категорії внутрішньо переміщених осіб? Обґрунтуйте актуальність державних забезпечення цієї соціальної групи.

Рекомендована література: [3; 5; 6; 8; 18; 22; 25; 26; 28; 29; 34; 35].

Методичні рекомендації

Це завдання націлює студентів на усвідомлення феномена соціального захисту населення як однієї з ключових проблем в житті сучасного українського суспільства.

Соціальний захист населення постає як загальний напрям вирішення нагальних соціальних проблем, тобто як важливий аспект соціального розвитку країни, але при цьому соціальний захист виступає і як фактор стабільності суспільно-політичного розвитку країни.

Соціальний захист – система державних гарантій щодо забезпечення прав громадян на соціальну допомогу та підтримку у зв'язку з постійною та тимчасовою втратою працездатності, хворобою, безробіттям і в інших випадках, передбачених законодавством.

Метою соціального захисту є:

забезпечення рівня життя непрацездатних громадян, не нижчого від прожиткового мінімуму, встановленого державою;

попередження соціальної напруженості в суспільстві, яка може бути зумовлена майновою, расовою, культурною, релігійною чи соціальною нерівністю.

Тема 6. Соціальний захист економічно активного населення

Мета роботи – оволодіння методами аналізу рівня соціального захисту економічно активного населення.

Компетентності, яких набуває студент: здатність здійснювати діагностику системи соціального захисту економічного активного населення.

Питання для самостійного опрацювання

1. Яким чином можна забезпечити зайнятість молоді після закінчення навчальних закладів?

2. Чому, на вашу думку, так варіюються показники безробіття за оцінкою МОП і даними офіційної статистики?

3. Які функції повинна виконувати заробітна плата в суспільстві, що має стабільний економічний розвиток?

4. Чому підвищення мінімального розміру заробітної плати в 2017 р. не здійснило суттєвого впливу на розмір середньої заробітної плати в країні?

5. У чому, на вашу думку, проявляються структурні деформації зайнятості в Україні?

Завдання для самостійного виконання

У громадянки О. Суислової у 2016 р. помер чоловік, який працював токарем на заводі. У неї залишилося двоє дітей: дочка 14 років і син – студент денної форми навчання – 20 років. Після похорону О. Суислової звернулася до управління праці та соціального захисту населення із заявою про виплату допомоги на поховання, а також на призначення пенсії в разі втрати годувальника.

Хто в цьому випадку є суб'єктом права на допомогу і на пенсію? Які органи призначають допомогу на поховання і пенсію в разі втрати годувальника? Назвіть джерела фінансування виплати допомоги на поховання та пенсії.

Тестові завдання для самоконтролю

6.1. Частина населення, яка пропонує свою працю для виробництва товарів і надання різноманітних послуг – це:

- а) економічно активне населення;
- б) економічно неактивне населення;
- в) зайняте населення;
- г) безробітне населення.

6.2. З якого віку людина належить до категорії ЕАН:

- а) 18 років;
- б) 15 років;
- в) 21 рік?

6.3. Перелічіть основні напрями соціального захисту економічно активного населення:

- а) підтримка безробітних;
- б) виплати малозабезпеченим сім'ям;
- в) установлення санітарно-гігієнічних норм;
- г) система соціального партнерства;
- д) система ефективною зайнятості.

6.4. Які групи населення належать до категорії економічно активних бідних:

- а) маргінали;
- б) частково зайняті;
- в) малозабезпечені сім'ї;

- г) безробітні;
- д) зайняті на неплатоспроможних підприємствах.

6.5. Функція заробітної плати, яка сприяє реалізації принципу соціальної справедливості – це:

- а) мотиваційна;
- б) соціальна;
- в) відтворювальна;
- г) обліково-виробнича.

Запитання для самоконтролю

1. Наведіть структуру економічно активного населення.
2. Які категорії населення належать до економічно неактивного?
3. Охарактеризуйте основні напрями соціального захисту економічно активного населення в Україні.
4. Проведіть аналіз сучасного стану соціального захисту зайнятого населення. Які існують проблеми у цій сфері?
5. Визначте роль мінімальних соціальних гарантій оплати праці в системі соціального захисту працівників.
6. Що таке самостійна зайнятість? Перелічіть основні напрями підтримки малого підприємництва в Україні.
7. Узагальніть основні напрями соціального захисту зайнятого населення за кордоном. Які з них доцільно використати задля вирішення соціальних проблем у сфері зайнятості в Україні?

Рекомендована література: [3; 5; 6; 8; 18; 22; 25; 26; 28; 29; 34; 35].

Методичні рекомендації

Основними формами виконання самостійної роботи є:
опрацювання конспекту лекцій, вивчення основних категорій і понять;
вивчення наукової літератури, підручників, навчально-методичних посібників, монографій, наукових статей, рекомендованих до теми;
вивчення нормативно-правових актів щодо регулювання соціальних відносин у суспільстві і реалізації соціальної політики держави.

Тема 7. Розвиток соціального підприємництва та розроблення соціальних проєктів

Мета роботи – оволодіти технологією розроблення та конструювання соціального проєкту, оцінювати рівень соціальної відповідальності.

Компетентності, яких набуває студент:

здатність застосовувати проєктний підхід, розробляти діагностичний інструментарій для визначення соціальних проблем, узагальнювати кращий досвід соціального проєктування і застосовувати його у власній діяльності.

Питання для самостійного опрацювання

1. У чому полягає сутність соціальної відповідальності людини? Яким чином вона проявляється?
2. З яких структурних елементів складається соціальна відповідальність як соціальний механізм контролю?
3. Яким чином соціальна відповідальність держави пов'язана з її функціями?
4. Соціальне підприємництво та соціальне підприємство. Приклади.
5. Соціальні проєкти та їх структура.

Завдання для самостійного виконання

"Розроблення та обґрунтування ідеї соціального проєкту"

Необхідно розробити та обґрунтувати ідею соціального проєкту.

Початкова фаза будь-якого проєкту розпочинається з процесу формування його ідеї та її обґрунтування. Розроблення ідеї проєкту передбачає виконання таких основних робіт:

обґрунтування цілей проєкту на основі вивчення ринку та аналізу можливостей;

попереднє оцінювання витрат на проєкт;

оцінювання тривалості проєкту;

визначення джерел та розмірів фінансування;

визначення основних характеристик проєкту тощо.

Проєкт повинен:

бути соціально значущим, містити посилання на нормативну базу, яка демонструватиме компліментарність проєкту з сучасною законодавчою базою;

представляти цільову групу, на яку скерований проєкт та бенефіціаріїв (отримувачів вигод);

мати конкретні цілі та завдання, які можна виміряти та відслідкувати доступними методами;

бути специфічним – таким, що пристосований до конкретних місцевих особливостей та умов його реалізації;

бути оригінальним і своєрідним;

бути реальним, демонструвати можливість досягнення позитивних результатів за наявних умов.

Тестові завдання для самоконтролю

7.1. До позитивних ефектів від діяльності соціальних підприємств слід зарахувати:

а) допомогу в подоланні соціальної ізоляції;

б) залучення громадян до участі у соціальних ініціативах на волонтерських засадах;

в) подолання точки беззбитковості для малоприбуткових підприємств;

г) зниження навантаження на місцеві бюджети у вирішенні соціальних проблем.

7.2. До основних ознак соціального підприємства зараховують:

а) двоєдину спрямованість;

б) інноваційний соціальний вплив;

в) можливість економії на масштабах виробництва;

г) соціальну віддачу.

7.3. Соціальне проєктування – це:

а) специфічна діяльність, пов'язана з науково обґрунтованим визначенням варіантів розвитку соціальних процесів і явищ і з цілеспрямованими докорінними змінами конкретних соціальних інститутів;

б) науково-теоретична та практична діяльність зі створення проєктів розвитку соціальних систем, інститутів, об'єктів на основі соціального передбачення, прогнозування та планування їх соціальних якостей і властивостей;

в) визначення варіантів розвитку та вибір оптимального з урахуванням ресурсів, часу та соціальних сил, які здатні забезпечити їх реалізацію;

г) обґрунтоване припущення про майбутній стан суспільних явищ або про явища та події, невідомі в розглядуваний час, але які піддаються виявленню.

7.4. За масштабами соціальні проекти розподіляються на:

- а) мікропроекти;
- б) малі проекти;
- в) мегапроекти;
- г) просторові проекти.

7.5. Наукові підходи до розуміння соціальної відповідальності підприємства – це:

- а) "соціальний альтруїзм";
- б) "корпоративний егоїзм";
- в) "розумний егоїзм";
- г) "корпоративний альтруїзм".

Запитання для самоконтролю

1. Сутність та основні ознаки соціального підприємства.
2. Критерії, що характеризують соціальні підприємства.
3. Основні сфери діяльності соціального підприємництва.
4. Зміст соціального проектування. Базові принципи соціального проектування.
5. Спрямованість соціальних проектів.
6. Класифікація соціальних проектів.
7. Структура соціального проекту.
8. Стадії роботи проектною групою над соціальними проектами.

Рекомендована література: [3; 5; 6; 8; 18; 22; 25 – 26; 27; 31 – 35].

Методичні рекомендації

Соціальне підприємництво – це новий спосіб соціально-економічної діяльності, в якому поєднується соціальне призначення організації з підприємницьким новаторством і досягненням стійкої самоопукності. У його основі лежить функціонування так званих соціальних підприємств – підприємств, створених з метою вирішення певної соціальної проблеми або проблем, що діють на основі інновацій, фінансової дисципліни і порядку ведення справ, прийнятого в приватному секторі.

Соціальний проєкт – сконструйоване ініціатором проєкту соціальне нововведення, метою якого є створення, модернізація або підтримання в середовищі, що змінюється, матеріальної або духовної цінності.

Завдання передбачає знайомство із соціальними проєктами як важливим засобом вирішення соціальних проблем. У житті суспільства завдяки реалізації соціальних проєктів соціальна політика набуває цілеспрямованого характеру і досягає вагомих результатів. Виконання завдання вимагає знайомства зі змістом понять: "проєкт", "соціальний проєкт", "наукове управління", "соціальне проєктування", "соціальне планування" та ін. Студенти повинні усвідомити значення проєктів у світовій історії та визначити загальну характеристику тих проєктів, які відіграли найбільшу роль у розвитку людства.

Тема 8. Пенсійна система та пенсійне забезпечення в Україні

Мета роботи – опрацювання підходів щодо реформування системи державного та недержавного пенсійного забезпечення.

Компетентності, яких набуває студент: здатність здійснювати діагностику системи пенсійного забезпечення.

Питання для самостійного опрацювання

1. Чи була необхідна пенсійна реформа в Україні? Які позитивні та негативні результати було отримано в результаті проведення пенсійної реформи?
2. Яка модель пенсійної системи найбільш ефективна для України з урахуванням дослідження міжнародного досвіду пенсійного забезпечення?
3. Яким чином на пенсійне реформування впливають глобальні тенденції, які спостерігаються щодо питання старіння населення світу?
4. Які головні тенденції має сучасна політика пенсійного реформування в Євросоюзі? Як потрібно використовувати їх досвід в Україні?
5. Яким чином на сучасну пенсійну систему впливає ситуація на ринку праці України та неформальна зайнятість?

Завдання для самостійного виконання

8.1. Чи є підстави для продовження виплати пенсії в разі втрати годувальника утриманцям, які досягли 18-річного віку і навчаються:
на заочному відділенні навчального закладу (не працює);
на платному підготовчому відділенні ЗВО;
у комерційному коледжі (стипендії не отримують, самі платять за навчання);

у госпрозрахункових групах державних навчальних закладів (стипендією не забезпечуються).

8.2. Громадянин С. Куркін отримав трудове каліцтво та був визнаний інвалідом I групи. Протягом 6 років він не міг працювати за станом здоров'я. Потім йому було встановлено III групу інвалідності. Коли С. Куркін досяг пенсійного віку, він звернувся за призначенням пенсії за віком. Чи зарахують період інвалідності до трудового стажу, що дає право на пенсію за віком?

Тестові завдання для самоконтролю

8.1. Скільки відсотків складає ставка єдиного соціального внеску:

- а) 37 %;
- б) 12 %;
- в) 22 %;
- г) 82,5 %?

8.2. Яке співвідношення в Україні працездатних осіб, які платять ЄСВ, і пенсіонерів:

- а) 2 : 1;
- б) 1 : 2;
- в) 1 : 1;
- г) 1 : 4?

8.3. Хто є суб'єктами пенсійної системи та пенсійного забезпечення:

- а) Кабінет Міністрів України;
- б) держава;
- в) члени суспільства, які працюють;
- г) Пенсійний фонд;

- д) підприємства та організації, що відраховують пенсійні внески;
- е) пенсіонери – члени суспільства, які не працюють?

8.4. Який принцип полягає в тому, що умови призначення пенсійного забезпечення неоднакові та залежать від певних підстав:

- а) принцип охорони та захисту прав громадян на пенсійне забезпечення;
- б) принцип загальності пенсійного забезпечення;
- в) принцип доступності умов виникнення права на пенсійне забезпечення;
- г) принцип права вибору пенсійного забезпечення;
- д) принцип диференціації умов пенсійного забезпечення?

8.5. Із скількох рівнів складається пенсійна система України:

- а) з одного;
- б) з двох;
- в) з трьох;
- г) з чотирьох?

Запитання для самоконтролю

1. Характеристика сучасної пенсійної системи України.
2. Законодавство про пенсійне забезпечення.
3. Роль, функції та завдання Пенсійного фонду України.
4. Види пенсій і критерії їх призначення.
5. Державне пенсійне страхування, його сутність.
6. Принципи загальнообов'язкового пенсійного страхування.
7. Сутність трирівневої пенсійної системи.
8. Європейська пенсійна система, її особливості.
9. Американська пенсійна система, її недоліки.
10. Японська пенсійна система, її характеристика.

Рекомендована література: [3; 5; 6; 8; 12 – 14; 23; 25 – 27; 29; 31 – 35].

Методичні рекомендації

Ці завдання присвячені вивченню системи пенсійного забезпечення в Україні, умов, причин і наслідків проведення пенсійної реформи. Воно

орієнтує студентів на засвоєння змісту таких понять, як "пенсія", "пенсійне забезпечення", "пенсійна система", "Пенсійний фонд України", "трудова пенсія", "соціальна пенсія", "пенсія за віком". Опора на ці поняття забезпечує формування уявлень про пенсійну систему України та умови її функціонування. Під час виконання цих завдань студенти повинні познайомитися із основними правовими засадами регулювання пенсійного забезпечення громадян України.

Пенсія – щомісячна пенсійна виплата в солідарній системі загальнообов'язкового пенсійного страхування, яку отримує застрахована особа в разі досягнення нею передбаченого законодавством пенсійного віку чи визнання її інвалідом, або отримують члени її сім'ї у законодавчо визначених випадках.

Пенсія – це державна виплата, яку надають з пенсійного фонду для матеріального забезпечення непрацездатних громадян у зв'язку з їх минулою трудовою чи іншою суспільно корисною діяльністю в розмірах, як правило, зіставних з минулим заробітком пенсіонера.

Пенсійне забезпечення – це державна система правових, організаційно-адміністративних та економічних заходів щодо захисту громадян унаслідок настання старості, інвалідності або втрати годувальника.

Рекомендована література

1. Безтелесна Л. І. Прогнозування та регулювання ринку праці України / Л. І. Безтелесна. – Рівне : НУВГП, 2010. – 221 с.

2. Гайдучький П. І. Фінансування соціальної економіки : навч. посіб. / П. І. Гайдучький, О. Е. Подолева. – Київ : УАДУ, 1995. – 64 с.

3. Ганслі Теренс М. Соціальна політика та соціальне забезпечення за ринкової економіки / М. Ганслі Теренс ; пер. з англ. О. Перепада. – Київ : Основи, 1996. – 240 с.

4. Гончарова С. Ю. Вивільнення найманих працівників: регіональні особливості : наукове видання / С. Ю. Гончарова, Ю. В. Сотнікова. – Харків : Видавництво ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 169 с.

5. Гончарова С. Ю. Соціальна політика : навч. посіб. / С. Ю. Гончарова, І. П. Отенко. – Харків : Вид. ХДЕУ, 2003. – 200 с.

6. Єлагін В. П. Соціальна політика. Теоретико-методологічні та концептуальні підходи : підручник / В. П. Єлагін. – Харків : Магістр, 2010. – 400 с.

7. Кодекс законів "Про працю України" // Верховна Рада України. Офіц. вид. – Київ : Парлам. вид-во, 2008. – 90 с.
8. Колот А. М. Соціальна політика в умовах глобалізації та лібералізації економічних відносин: здобутки, втрати, тенденції / А. М. Колот // Демографія та соціальна економіка: наук.-екон. та сусп.-політ. журн. – Київ : ІДСД НАН України, 2008. – Вип. 1 (9). – С. 23–44.
9. Колот А. М. Соціально-трудова сфера: стан відносин, нові виклики, тенденції розвитку : монографія / А. М. Колот. – Київ : КНЕУ, 2010. – 251 с.
10. Конституція України. – Харків : Фактор, 2006. – 132 с.
11. Кривоконь Н. І. Проблеми соціальної роботи та соціальної економіки в Україні : навч. посіб. / Н. І. Кривоконь. – Чернігів : Чернігівський державний технологічний університет, 2012. – 320 с.
12. Курило І. О. Соціально-економічна структура населення: еволюція, сучасність, трансформації : монографія / І. О. Курило. – Київ : Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України, 2006. – 472 с.
13. Лібанова Е. М. Гнучкість та захищеність на ринку праці. Досвід України : монографія / Е. М. Лібанова, О. В. Макарова. – Київ : НАНУ, 2007. – 495 с.
14. Лібанова Е. М. Соціально-демографічна політика в Україні у контексті принципів Програми дій МКНР (1994 р.) / Е. М. Лібанова, І. О. Курило // Демографія та соціальна економіка. – 2009. – № 2. – С. 12–27.
15. Лісогор Л. С. Якість трудового життя: чинники впливу та напрями покращення / Л. С. Лісогор // Демографія та соціальна економіка. – 2012. – № 2 (18). – С. 43–52.
16. Людський розвиток регіонів України: аналіз та прогноз : монографія / за ред. Е. М. Лібанової. – Київ : Ін-т демографії та соціальних досліджень НАН України, 2007. – 328 с.
17. Манцуров І. Г. Регулювання соціально-економічного розвитку України / І. Г. Манцуров, І. Бондар, Є. О. Бугаєнко // Регулювання соціально-економічного розвитку України : колективна монографія ; за ред. І. Г. Манцурова. – Київ : ВД "Корпорація", 2010. – 195 с.
18. Малімон В. І. Соціальна і гуманітарна політика : навч. посіб. / В. І. Малімон. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2012. – 352 с.

19. Моніторинг соціально-економічного розвитку регіонів України (1990 – 2001 рр.). – Київ : Фінанси, 2001. – 212 с.
20. Населення України. Трудова еміграція в Україні : монографія / відпов. ред. Е. М. Лібанова. – Київ : Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України, 2010. – 233 с.
21. Новак І. М. Соціальний розвиток регіонів України: оцінка та напрями зменшення диспропорцій : монографія / І. М. Новак. – Донецьк : Ін-т економіки пром-сті НАН України ; Ін-т демографії та соц. дослідж. НАН України, 2008. – 196 с.
22. Павлюк В. Д. Соціальна економіка : навч. посіб. / В. Д. Павлюк, М. І. Приступа, В. І. Старцун. – Хмельницький : ХНУ, 2006. – 214 с.
23. Семигіна Т. В. Введення у соціальну роботу : навч. посіб. / Т. В. Семигіна, І. М. Грига. – Київ : Фенікс, 2001. – 288 с.
24. Скуратівський В. А. Соціальна економіка : навч. посіб. / В. А. Скуратівський, О. М. Палій, Е. М. Лібанова. – 2-ге вид., допов. та перероб. – Київ : Вид-во УАДУ, 2003. – 365 с.
25. Скуратівський В. А. Соціальні системи та соціологічні методи дослідження : навч. посіб. / В. А. Скуратівський, М. Ф. Шевченко. – Київ : УАДУ, 1998. – 188 с.
26. Соціальна економіка : навч. посіб. / Г. В. Назарова, С. Ю. Гончарова, Ю. В. Сотникова, Н. В. Аграмакова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 275 с.
27. Соціальне підприємництво: від ідеї до суспільних змін : посібник / А. О. Корнецький, М. А. Гончарова, В. Я. Назарук та ін. – Київ : ТОВ "ПІДПРИЄМСТВО "ВІ ЕН ЕЙ", 2017. – 188 с.
28. Соціальний захист населення України : навч. посіб. / авт. кол. : І. Ф. Гнибіденко, М. В. Кравченко, О. М. Коваль та ін. ; за заг. ред. В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. – Київ : Вид. НАДУ, 2010. – 212 с.
29. Соціально-трудова відносина: проблеми та гармонізації : колективна монографія / М. В. Семикіна, З. В. Смутчак, С. Р. Пасека та ін. – Кіровоград : КОД, 2012. – 432 с.
30. Удотова Л. Ф. Соціальна статистика : підручник / Л. Ф. Удотова. – Київ : КНЕУ, 2002. – 376 с.
31. Холостова Е. И. Социальная экономика : учеб. пособ. / Е. И. Холостова. – Москва : ИНФРА-М, 2001. – 204 с.

32. Шаульська Л. В. Управління людським та соціальним розвитком у регіонах України : монографія / Л. В. Шаульська, О. Ф. Новікова, О. І. Амоша. – Донецьк : Ін-т економіки пром-сті НАН України, 2010. – 488 с.

33. Шевчук П. І. Соціальна економіка / П. І. Шевчук. – Львів : Світ, 2003. – 400 с.

34. Ягодка А. Г. Соціальна інфраструктура і економіка : навч. посіб. / А. Г. Ягодка. – Київ : КНЕУ, 2000. – 212 с.

35. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

36. Конвенція МОП про сприяння зайнятості та захист від безробіття № 168 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/993_182.

37. Концепція розвитку професійної освіти і навчання в Україні (2010 – 2020 рр.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www-mon.gov.ua/images/proekt2010_2020.doc](http://www.mon.gov.ua/images/proekt2010_2020.doc).

38. Про зайнятість населення : Закон України станом на 11 серпня 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

39. Про оплату праці : Закон України № 108/95-ВР від 24.03.1995 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon4.rada.gov.ua>.

40. Про охорону праці : Закон України № 2694-XII від 14.10.1992 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon1.rada.gov.ua>.

41. Про професійний розвиток працівників : Закон України № 4312-VI від 12.01.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon4.rada.gov.ua>.

Зміст

Вступ	3
Змістовий модуль 1. Соціалізація економіки. Інституційна база соціальної економіки	4
Тема 1. Концептуальні основи соціальної економіки	4
Тема 2. Моделі соціальної політики в різних економічних системах	6
Тема 3. Державні соціальні стандарти. Проблема бідності	9
Тема 4. Розвиток соціальної сфери в соціальній економіці	13
Змістовий модуль 2. Система соціального захисту населення у соціальній економіці	17
Тема 5. Соціальний захист населення та його категорій	17
Тема 6. Соціальний захист економічно активного населення	20
Тема 7. Розвиток соціального підприємництва та розроблення соціальних проєктів	23
Тема 8. Пенсійна система та пенсійне забезпечення в Україні	26
Рекомендована література	29

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА ТА ПОЛІТИКА

**Методичні рекомендації
до самостійної роботи студентів
спеціальності 232 "Соціальне забезпечення"
другого (магістерського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Назарова** Галина Валентинівна
Гончарова Світлана Юріївна

Відповідальний за видання *Г. В. Назарова*

Редактор *В. О. Дмитрієва*

Коректор *В. Ю. Труш*

План 2022 р. Поз. № 126 ЕВ. Обсяг 34 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*